Onnensaaren päiväkoti – Hailuodon kunta

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2026

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto....3
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus....3
Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu sekä yhdenvertaissuunnittelu....4
Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma....5
LIITE....7

Johdanto

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun laatimiset ovat Opetushallituksen velvoitteita. Velvoitteet koskevat varhaiskasvatuslain mukaisesti varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien järjestämää varhaiskasvatusta sekä varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävää esiopetusta. Toiminnallista tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnittelua määrittää kaksi eri lakia: Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) (myöhemmin tasa-arvolaki) ja Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). 1

Hailuodon kunnan varhaiskasvatuksessa on käytössä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelma on käytössä päiväkoti Onnensaaressa ja sitä hyödynnetään varhaiskasvatustyöskentelyn pohjana tuettaessa lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa. Suunnitelma on toteutettu toiminnallisena suunnitelmana yhteistyössä varhaiskasvatushenkilöstön, lasten ja huoltajien kanssa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lain mukaan varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan tasa-arvon toteuttamisella sitä, että varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla on samat mahdollisuudet varhaiskasvatukseen ja että varhaiskasvatus tukee tämän lain tarkoituksen toteutumista. 2

Tasa-arvolla tarkoitetaan kaikkien sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia sekä vallan ja resurssien tasapuolista jakautumista. Suomessa tasa-arvolailla ehkäistään sukupuoleen, sukupuoli identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää ja edistää sukupuolten tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa. 3

Yhdenvertaisuuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tai palveluntuottajan tulee arvioida, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin, miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin edistääkseen yhdenvertaisuuden toteutumista. 4
Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippumatta heidän iästään, kansalaisuudestaan, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta,

terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Suomessa yhdenvertaisuuslaissa edistetään yhdenvertaisuutta ja ehkäistään syrjintää perustuen näihin ominaisuuksiin. Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan. Tasa-arvo sekä yhdenvertaisuus ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat samaa asiaa: syrjimättömyyttä ja tasavertaisia mahdollisuuksia ihmisen eri ominaisuuksista huolimatta.

Sekä tasa-arvo että yhdenvertaisuus ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat samaa asiaa: syrjimättömyyttä ja tasavertaisia mahdollisuuksia ihmisen eri ominaisuuksista huolimatta. 5

1 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
2 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1986/ 609
3 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
4 Yhdenvertaisuuslaki 2014/ 1325

Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu sekä yhdenvertaissuunnittelu

Tasa-arvolain mukaan varhaiskasvatuksessa tulee tehdä toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma vuoden tai vähintään kolmen vuoden välein. Toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tarkastellaan ja kehitetään nimenomaan varhaiskasvatuksen toimintaa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma yhdessä henkilöstön kanssa. Lapsille on varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Lapsella on oikeus, ei velvollisuus osallistua suunnitteluprosessiin. Lasten osallisuus tulee toteuttaa huomioiden sekä lapsen ikä, että kehitys. Tasa-arvolain mukaan toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tulee kiinnittää erityisesti huomiota vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. 6

Yhdenvertaisuussuunnitelma on päiväkotikohtainen. Lisäksi perhepäivähoidossa tulee laatia yhteistyössä yhteiset suunnitelmat. Suunnitelma tehdään siitä, miten toiminta toimintayksiköissä vaikuttaa eri ihmisryhmiin ja kuinka yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa sekä millaisia toimenpiteitä toimipaikassa tehdään yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi. Suunnitelmaa laadittaessa mukaan otetaan henkilöstö, sekä lapsille ja huoltajille annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi. Suunnitelma sisältää suunnittelu- ja arviointiprosessin kuvauksen, sekä valitut kehittämistoimenpiteet ja seurannan toimenpiteistä. Asioita, joihin tulee kiinnittää huomioita ovat; miten erilaiset

ominaisuudet, kuten ikä, ihonväri, kieli, katsomus, perhesuhteet tai vammaisuus vaikuttavat varhaiskasvatuksessa lapsen mahdollisuuksiin toimia ja kokea osallisuutta päivittäisissä toimissa. 9

5 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
6 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
7 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
8 Yhdenvertaisuuslaki 2014/ 1325
9 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma on päiväkodeissa pääsääntöisesti toimipaikkakohtainen. Perhepäivähoidossa laaditaan yhteistyössä yhteiset suunnitelmat. Nämä tulee päivittää vuoden tai vähintään kolmen vuoden välein. Tasa-arvosuunnitelmassa tarkastellaan varhaiskasvatuksen toimintaa toimipaikan sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Suunnitelmaan osallistuvat henkilöstö sekä varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset. Kolme tärkeintä lain vaatimaa asiaa ovat; selvitys, kehittäminen ja arviointi. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti; vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. 7

Yhdenvertaisuussuunnitelma on päiväkotikohtainen. Lisäksi perhepäivähoidossa tulee laatia yhteistyössä yhteiset suunnitelmat. Suunnitelma tehdään siitä, miten toiminta toimintayksiköissä vaikuttaa eri ihmisryhmiin ja kuinka yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa sekä millaisia toimenpiteitä toimipaikassa tehdään yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi. Suunnitelmaa laadittaessa mukaan otetaan henkilöstö, sekä lapsille ja huoltajille annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi. Suunnitelma sisältää suunnittelu- ja arviointiprosessin kuvauksen, sekä valitut kehittämistoimenpiteet ja seurannan toimenpiteistä. Asioita, joihin tulee kiinnittää huomioita ovat; miten erilaiset ominaisuudet, kuten ikä, ihonväri, kieli, katsomus, perhesuhteet tai vammaisuus vaikuttavat varhaiskasvatuksessa lapsen mahdollisuuksiin toimia ja kokea osallisuutta päivittäisissä toimissa. 9

Hailuodon kunnan varhaiskasvatuksessa toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatuksen päiväkoti Onnensaareen. Suunnitelma päivitetään vähintään kolmen vuoden välein, jotta voimme tarkastella toimintaamme ja kehittää sitä tarpeiden mukaan. Laadinnasta vastaavat varhaiskasvatuksenjohtaja, henkilökunta sekä mahdollisuuksien mukaan lapset ja huoltajat.

Huoltajia on osallistettu vanhempainillan sekä varhaiskasvatuskeskusteluiden yhteydessä erilaisilla palautteenantotavoilla tasa-arvoisemman ja yhdenvertaisemman varhaiskasvatuksen kehittämiseksi, kuten palautteet ja toiveet varhaiskasvatustoiminnasta.

Hailuodon kunnan päiväkoti Onnensaaren varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitelmaa laadittaessa huomioimme ryhmäkohtaiset erot lapsimäärien ja ikävuosien suhteen. Pohdimme, mitä ja millaisia toimenpiteitä tulee erilaisissa ryhmissä huomioida. Tarkastelun kohteena ovat jokaisessa ryhmässä mm. lasten ikä, kansalaisuus, elämänkatsomus sekä muut asiat, jotka vaikuttavat lapsen mahdollisuuteen osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan ja kokea osallisuutta varhaiskasvatuksen päivittäisissä toiminnoissa. Suunnitelmaa laadittaessa mukana on koko henkilöstö, ryhmäkohtaisesti. Mahdollisuuksien mukaan kuulemme asiassa myös lapsia ja vanhempia.

5 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
6 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
7 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
8 Yhdenvertaisuuslaki 2014/ 1325
9 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023

LIITE

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma –lomake [15]

Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin?

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -suunnitelmaa varten on tehty Hailuodon Onnensaaren varhaiskasvatushenkilöstön kesken selvitystyötä huhti-toukokuussa 2026.[10] Suunnitelma ja arviointi on laadittu selvitysten pohjalta. [11]

Selvitys:

Tasa-arvo varhaiskasvatuksessa havainnointilomakkeella havainnoitiin aikuisten tasa-arvoista käyttäytymistä lasten vastaanottotilanteissa aamuisin kuukauden ajan. Havaintojen perusteella laadittiin kehittämistoimenpiteet, jotka näkyvät alla olevassa taulukossa. [12]

Lisäksi havainnoitiin negatiivisen palautteen antamista kaikille lapsille erilaisissa arjen tilanteissa ja toiminnassa ja sen perusteella päädyttiin luomaan myönteisen kohtaamisen toimintamalli, jossa henkilökunta kehittää negatiivisen palautteen antamisen sijaan myönteisen palautteen antamista lapsille. Varhaiskasvatustoiminnassa aikuinen helposti käyttää lapsille ei/älä -sanaa. Selvityksen perusteella kiinnitettiin huomiota siihen saako joku lapsi enemmän tätä negatiivista palautetta toiminnastaan. Päädyttiin kehittämään varhaiskasvatustoimintaa siten, että sekä myönteistä että kielteistä palautetta annetaan varhaiskasvatusarjessa tasavertaisesti kaikille ja siihen, että vähennetään ei/älä sanojen käyttöä arjessa. [12]

Lasten kanssa toteutettiin päiväkodin sisätiloissa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskävely, jossa lasten kanssa keskusteltiin tiloissa olevista leikkipisteistä. Lapsilta kysyttiin esimerkiksi: kuka tilassa leikkii ja kenen kanssa, pääsevätkö kaikki lapset tilaan leikkimään vai leikkivätkö tietyt lapset enemmän tilassa. Lisäksi lapsilta kysyttiin millainen olisi unelmien leikkitila. Lasten vastausten perusteella päädyttiin kehittämään leikkitilojen käyttöä

tasavertaisemmaksi ja päätettiin uudistaa leikkitiloja huomioiden lasten toiveet ja leikkitilataulu sekä ottaa käyttöön leikkipaikka- ja kaveriarvonta. [12]

Arvioinnin tulokset (lokakuu 2026): [14]

Arvioinnin tuloksista havaittiin, että aikuisen sijoittuminen eteiseen vastaanottotilanteessa luo lapselle turvallisemman ja tasa-arvoisemman tilan saapua varhaiskasvatukseen. Mikäli aikuinen ei jostain syystä ole vastaanottamassa lapsia tasa-arvoisesti, se voi näkyä epätasa-arvona aamuissa ja vaikuttaa lapsen päivän kulkuun ja päiväkotiin jäämiseen. Tasa-arvoisemman ja yhdenvertaisemman lapsen kohtaamisen ja lapsen tarpeet huomioivan vastaanottotilanteen kehittämiseksi päädyttiin vahvistamaan henkilöstön resurssointia vastaanottotilanteeseen aamuisin, minkä jälkeen huomattiin positiivisia vaikutuksia aamuissa sekä lapsilla että aikuisilla. Hakutilanteet luotiin lapsille tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti heidän tarpeensa huomioiviksi ja näin luotiin yhdessä varhaiskasvatushenkilöstön kanssa uudenlaisia kohtaamisen ja vuorovaikutuksen malleja aamuihin.

Negatiivisen palautteen antamista tasa-arvoisesti arvioitiin yhdessä varhaiskasvatushenkilöstön kanssa ja henkilöstön toimintaa yksilöllisesti lasten kanssa havainnoitiin arjessa. Arvioinnissa huomattiin, että toiset lapset saavat enemmän kielteistä palautetta toiminnastaan kuin toiset ja tämän pohjalta päädyttiin luomaan yhteinen malli varhaiskasvatusarkeen, jossa lapsen toimintaa pyritään ohjaamaan tasapuolisesti myönteisin ja kannustavin keinoin ei:n ja älä:n sanomisen sijaan. Tämä kehittää lasten tasa-arvoista ja yhdenvertaista kohtaamista varhaiskasvatusarjessa ja jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi myönteisen kohtaamisen keinoin omana itsenään. Tärkeiksi huomioiksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman luomisprosessissa muodostuivat suunnitelman ja varhaiskasvatustoiminnan jatkuva kehittäminen yhteistyössä koko henkilöstön kanssa. Tiimeissä keskusteltavat asiat ja toimenpiteet yhteisesti asioiden muuttamiseksi.

Kehitettävä teema	Tavoite	Kehittämistoimenpiteet [13]	Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan
Lasten yhdenvertainen vastaanottaminen aamuisin Aikuisen läsnä olo vastaanottotilanteissa ja myönteinen kohtaaminen	Luoda hetkestä sellainen, jossa päiväkodin aikuinen ottaa ensisijaisesti vastaan lapsen on läsnä jo lapselle (vältetään turhaa huoltajan kanssa keskustelua) Turvallinen tilanne ja hetki lapselle	Keskitytään ensi-sijaisesti varhaiskasvatukseen tulevaan lapseen ja keskitetään huomio häneen. Varhaiskasvattaja on eteisessä vastassa lapsia ja vastaanottamassa jokaisen lapsen.	Elo-syyskuu: Käytännöt haltuun Tiimeissä keskustellaan ja seurataan säännöllisesti Arvioidaan: lokakuussa.
Negatiivisen palautteen vähentäminen varhaiskasvatusarjessa	Vähennetään ei-sanan käyttöä ja kerrotaan lapselle mieluummin, mitä hänen odotetaan tekevän Myönteisen palautteen antamisen lisääminen	Arjen kasvatustilanteissa ohjataan lasta myönteisin keinoin toimimaan tilanteessa toivotulla tavalla ei/älä -sanan sanomisen sijaan. Kannustetaan aikuisia positiivisen palautteen antamiseen negatiivisen sijaan Myönteisen kohtaamisen kehittäminen arjessa.	Aikataulu: Käytännöt haltuun ja uusien toimintatapojen luominen elo-syyskuu Tiimeissä viedään eteenpäin, seurataan säännöllisesti ja arvioidaan Arviointi: lokakuu

10 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
11 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
12 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
13 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
14 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023
15 Opetushallituksen velvoite 1.6.2023